Nr. 124 **Sibiiu, Marți 25 Octomvre (6 Noemvre) 1883.** *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

„Arată orbului Brăila.“ +)

II.

Statul ungaric e un stat de drept. Ca atare el trebue să aibă de basă supremul princip al dreptății, care e: măsură egală pentru toți — și în datorințe și în drepturi, și în greutăți și în beneficii. Problema statului de drept nu poate fi alta, decât realisarea acestui princip. Statul de drept compus din mai multe popoare nu poate pretinde dela nice un popor mai mult, decât dela celălalt, și în special nu poate pretinde, ca un popor să se jertfească pe sine pentru celălalt. Unde se pretinde aceasta, acolo se neagă principiul dreptății, basa staturilor moderne de drept.

Statul de drept trebue să întindă în măsură egală tuturor popoarelor beneficiile sale. Dela nice un popor statul de drept să nu pretindă mai mult, decât i dă; și nice unui popor statul de drept să nu i dea mai puțin, decât primesce dela dênsul. Unde nu se observă aceasta, acolo numirea de stat de drept e frasă goală.

Noi românii de pe teritoriul coroanei ungare, trei milioane la număr, suportăm în măsură egală cu celelalte popoare toate greutățile statului, aducem aceleași jerfe de avere și sânge, ca ori-care alt popor. De aici urmează, că și participarea noastră la beneficiile statului ar trebui să fie egală cu ceea a celorlalte popoare. De sigur însă putem pretinde dela statul de drept că participarea noastră în beneficiile lui să stea cel puțin în proporțiune justă cu prestațiunile noastre către dênsul.

Cultura internă, perfecționarea morală și intelectuală e unul dintre cele mai sublime destinuri ale omenimei. Dacă dară vre-una dintre dorințele și aspirațiunile unui popor poate fi justă și naturală, apoi de sigur sûnt juste și naturali aspirațiunile sale culturali. Nici odată statul de drept nu le poate aceste împedeca și suprime. El e datoriu a le apăra, promova și desvolta, și anume la toate popoarêle în măsură egală, și cel puțin în proporțiune cu prestațiunile lor către stat.

Să vedem acum, ce s'a făcut în patria noastră în ultimele decenii pentru cultura intelectuală a poporului român?

Era Deákiană în înțeleaptă și justă apreciare a faptului, că popoarele Ungariei nu se află pe același nivel al culturei intelectuale cu popoarele celorlalte staturi civilisate ale Europei, a creat prin legi destul de echitabile basă pentru cultura intelectuală a tuturor popoarelor. Ea a recunoscut mai ântâiu eternul și nealterabilul adevêr că: un popor se poate cultiva numai în limba, care o pricepe, în limba sa maternă, și a codificat în lege acest adevêr. „Instrucțiunea e de a se da fie-că„rui elev în limba sa maternă, pe cât aceasta e „una din limbile usitate în comună. Pentru aceasta sûnt a se aplica în comune cu locuitori de dife„rite limbi învețători, cari sûnt capabili a instruì „în acelea. În comune mai populate, în care se „află în număr mai mare locuitori de diferite limbi, „sûnt a se aplica, pe cât admit puterile comunei, „adjuncți învețătoresci de diferite naționalități“ Art. de lege XXXVIII din 1868, §§. 58, 63, 75. „Statul e datoriu de a îngrigì ca sudiții de orice naționalitate să se poată cultiva în limba lor maternă“. Art. 44 din 1868 §. 17.

Conform acestui princip și-a desvoltat legislațiunea acelui period întregul său sistem pentru scoalele populare.

Statorind regula supremă, ca fie-care comună să și aibă scoala sa populară, a dat dreptul de a înființa acele scoale în prima linie bisericelor în toate comunele locuite de credincioși de ai lor. Numai dacă biserica nu e în stare a susținè scoală populară pentru credincioșii sêi, trece dreptul și respective datorința aceasta la comuna politică. (§. 23 l. c.) Unde nici comuna politică nu e în stare a înființa și susținè scoală populară, statul e datoriu a ajutora din visteria sa. Asemenea e datoriu ministrul de instrucțiune publică a înființa scoale populare pretutindeni, unde se arată lipsă, curat din visteria statului (tisztán államköltségen) §. 80.

In toate aceste scoale populari, fie ele de orice categorie, elementare (§. 58) superioare (§. 63) ori cetățenesci (§. 75) se ordină stricta respectare a prescrisului ca „elevii să primească instrucțiunea în limba lor maternă“, va se țică, ca limba de propunere a scoalei să fie limba maternă a scolarilor. Espres și apodictic prescrie legea (art. 38, §. 80) ca scoalele de stat (înființate și susținute de vistieria statului) să se întocmească întru toate ca cele comunale („a 23—78 §§. ban megszabott modon szervezendök“); așa dară cu respectarea prescrisului §§.-lor 58, 63 și 75 în privința limbei de propunere a scoalelor.

În era nouă (dela 1875 încoace) s'au înființat un număr destul de considerabil de scoale comunali; foarte multe cu ajutoriu din visteria statului; însă toate cu limba de propunere maghiară, și acele, cari s'au octroat comunelor curat românesci, cu locuitori de una singură confesiune.

Era nouă a înființat și susține și un număr destul de mare de scoale din vistieria statului, dară nice într'una din acestea nu se aude un singur cuvênt românesc.

Față de aceste fapte ne vine să întrebăm: Sûnt legile statului obligătoare pe de o potrivă pentru toți civii patriei, pentru toate popoarele, din cari e compus statul? Sau doară în Ungaria se cere numai dela români, să respecteze legile, pe când șoviniștii maghiari le pot călca după plac în picioare?

Spre a se putè cresce puteri didactice de ajuns pentru toate scoalele populari din patriă legea din 1868 (Art. XXXVIII) prescrie ca „statul să înființeze în *diferite ținuturi* (Külömbözö vidékeken) 20 de preparandii de învețători și câteva de învețătorese. Cumcă preparandiile aceste în ce privesce limba de învețământ și respective limba, în care au de a fi crescuți elevii din ele, sûnt a se organisa conform principiului, ca acei elevi să fie în stare a instruì pe fiitorii lor scolari în limba maternă a acestora, aceasta e evident nu numai din spiritul legei și din postulatul, ca ele să se înființeze în diferite ținuturi ale patriei, ci chiar și din planul de învețământ ficsat de lege pentru acelea preparandii. In § 87 se prescriu, ca obiecte obligate (în preparandiile de învețători) sub litera *g) limba maternă*, sub litera *h)* limba maghiară. În § 111 (în preparandiile pentru învețătorese) sub litera c *limba și ortografia maternă*, sub litera *d)* limba maghiară. Cel mai chiar argument așa dară, că limba de propunere a preparandiei are să fie limba maternă a poporului locuitoriu în acel ținut, în care s'a înființat preparandia.

Era nouă a înființat și susține un număr destul de mare de preparandii din vistieria statului, special în Transilvania trei pentru învețători, una pentru învețătorese — toate cu limba de propunere esclusiv maghiară, așa dară esclusiv pentru rasa maghiară. O preparandiă cu limba de învețământ română *înființată și susținută* pe spesele statului șoviniștii maghiari ar dechiara o de crimă, și pretensiunea noastră în această privință de obrăznicià de nepatriotism, de nerespectare a legilor!

Ei bine! noi românii, cari facem două din trei părți a locuitorilor din această țeară (Transilvania) nu contribuim și noi la acea vistieriă a statului, din care s'a înființat și se susțin acele preparandii? Și dacă contribuim, nu e oare dato-

*) Vedi Nr. 122.

FOIȚA.

Cristian Waldo
sau
CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franțozesce de E. B.)
(Urmare).

— Nu nu, har domnului, nu este el!... Dară numai ți nimic, Cristian, eu cetesc, eu încep a înțelege! Într'altă epistolă, ești numit „nepotul Dtale și nu „nepotul meu“, eară într'alta: „nepotul Dvoastre.“ Pentru mine devine evident, că aceasta este o precauțiune spre a abate bănuielile în cas, când ar fi epistolele prinse, căci Dta nu ești înrudit nici cu acela, ce a scris epistolele aceste, nici cu Stenson, cu care le a primit.

— Stenson! Dar așa lui i sa dat samă despre sănătatea mea, despre progresele mele, despre călătoriile mele? căci așa ceva am vêțut și eu frunțărind prin ele. Se vorbesce de duelul Dtale, veți, cu datul dela Roma, Iunie, o mie șepte sute...

— Stăi!... Da, da am găsit-o. Este o epistolă pe an. „El a avut nenorocirea a ucide pe Marko Melfi, care era... Reflecsiuni... „Cardinalul nu voia să-și resbune: Eu sper a afla, ce s'a făcut din sêrmanul nostru băiat...“

A! iată o epistolă dela Paris... „Nu este cu putință să-l afli... Te așì putè înșela, însă eu nu vreau. Mă tem să nu fie arestat în Italia. Până ce eu îl caut aici, poate că e închis în castelul San Angelo!... Așteaptă Cristian; nu-ți perde răbdarea. Eată o epistolă, ce trebue să fie mai nouă. Ea este cu datul 6 August, din Troppau, în Silesia. „De astă dată i-am dat de urmă... El a fost sub numele Dulac în Paris; dară a plecat pentru o călătorie, unde din nenorocire a perit în țilele aceste. Tocmai am prânțit în cârciumă cu un cutare Guido Massarelli, pe care-l cunosc dela Roma, el l'a cunoscut, și dênsul mi-a spus, că a fost ucis în pădurea de... Neligibil! „Eu renunț dară al mai căuta și de oare ce micul meu comerț mă chiamă în Italia, am să plec mâne dimineață. Nu-mi mai trimite banii pentru călătorii. Dta nu ești bogat... fiind că ai remas om cinstit, ca și mine Al Dtale servitor și amic, Ma... Manuccii!.. Manucci!

— Necunoscut! țise Cristian.

— Manase! esclamă dl Goefle, acela de care a vorbit eri dl Guido, micul evreu, ce a avut interes neesplicabil pentru Dta?

— Pe acela nu l'a chiemat așa; replică Cristian.

— Este acela de bună samă, țise dl Goefle. El se chema sau Taddeo Manase. Stenson nu a spus-o astăți. E întâiași dată, în corespondența aceasta, că a iscălit întreg unul din numele sale, și poate și ultima dată, că bietul nefericit a muiat o peană în negreală, căci el a murit, după spusele lui Massarelli, și eu mi-așì băga mâna în foc, dacă nu l'a omorît Massareli . . . Stăi! Nu țice nimic Cristian! Însciințând pe Stenson de moartea aceasta, Massareli a țis că este în posesiunea unei doveți teribile, ce voia să i-o vêndă, de nu, are să o ducă baronului: nici o îndoeală că... Avea bietul evreu obiceiul a bè?

— Încât știu eu, nu.

— Ei bine, Guido l'a fi ucis, ca să-i ia puținei bani ce-i avea, și va fi găsit la el vre-o scrisoare dela Stenson, a cărei dat și iscălire l'a fi adus drept aici, ca să esploateze aventura. Se și poate, că Massarelli acesta a dat evreului vre-un narcotic, când a prânțit împreună cu dênsul în cârciumă . . . Dar totuși nu se poate, de oare ce Manase a scris de atunci . . . Dacă de seară sau mâne . . .

— Tot una, vai! domnule Goefle. E sigur, că Massarelli a descoperit și destăinuit tot baronului; dară eu, nu aflu încă nimic în privința mea; tocmai atât, că dl Stenson se interesează de mine, că Manasse sau Taddeo a fost încrețutul sêu, că i-a trimis adese ori sciri despre mine, în sfêrșit că esistența mea e baronului Olaus foarte neplăcută. Cine sûnt eu dară, pentru Dumnețeu? Dle Goefle nu mă lăsa, să mă topesc de dorul, a afla cine sûnt!

www.digibuc.ro

rința statului de drept a înființa preparandii și cu limba de propunere română pentru poporul român —? Legea o prescrie aceasta în mod categoric, și dacă e vorba, ca legile să fie sfinte, să-și păstreze nimbul lor, ar trebuì să le respecteze și îndeplinească în prima linie aceia, cărora li s'a încredințat esecutarea lor.

Tot acea lege prescrie, că în preparandiile de stat elevii lipsiți de mijloace materiali să se provadă cu vipt s. c. l. pe spesele statului, și ca fii de învățători dela scoalele populari (și dela cele confesionale) să se împărtășească în prima linie de acest beneficiu (§§. 93 și 94. l. c.) Am datorì mare mulțămită șoviniștilor din Cluj și alte părți, dacă ni-ar arăta: câți fii ai națiunei noastre de trei milioane suflete au fost părtași de aceste beneficii prescrise de lege în ultimii 10 ani în toate preparandiile, câte esistă în regat? Românii de ambele confesiuni susțin în statul ungar preste 3000 de scoale populari esclusiv din crunta lor sudoare. Toate aceste sûnt eschise dela ori-ce beneficiu direct și indirect din partea statului și sûnt condamnate a tângì în miseriă de pe o ți pe alta. Se pretinde dela ele tot, și mai mult decât dela scoalele dotate din vistieria statului — dar nu se face pentru ele nimic.

Asemenea se are lucrul cu toate celelalte institute de cultură intelectuală; cu scoalele speciali de industrie, comerciu și arte; cu scoalele medii, academii și universități. Toate se înființează din vistieria statului, dară toate esclusiv maghiare și pentru rasa maghiară. Noi românii avem numai de a contribuì la vistieria statului, pentru ca să se promoveze din aceea cu pași gigantici cultura intelectuală a rasei maghiare. Și dacă îndrêsnim a ne ruga cu umilință, ca Diogene din bute, de puternicii țilei: să ni se lase barem puțina rază de soare, ce străbate prin îngusta vreană, sûntem timbrați de rêi patrioți, cari nu sciu ține în onoare legile...!

Noi așa scim că și iubirea își are legea sa. Putem iubì numai pe aceia, cari și ei ne iubesc pre noi, după cum putem respecta numai pe aceia, cari și ei ne respectează pre noi —*) Consciința de sine s'a trecut și în poporul român; el vrea să remână r o m â n, și pe cât timp șoviniștii maghiari vor urma direcțiunea de până acum, nu pot pretinde ca românul să sărute mâna, carea neîntrerupt înfige cuțitul în inima lui.

Revista politică.

Sibiiu, în 24 Octomvre.

În Orient lucrurile se schimbă în toată țiua tot spre mai rêu. Precând se credè că prin mêsurile luate de principele Bulgariei față cu generalii ruși se va restabilì în Bulgaria o ordine de lucruri, care să garanteze stabilitate, pe atunci telegramele mai proaspete ne aduc scirea, că guvernul reacționariu din Serbia proclamă pretutindenea dreptul statariului și face lovituri de stat După o telegramă din 4 Noemvre st. n. consiliul de ministrii din Belgrad cu privire la critica situațiune din internul țêrei a decis a suspenda legea de presă și dreptul de reuniuni și întruniri, și introducerea censurei preventive în afacerile de pressă. Prin un ucas regesc se dispune că sub durata stărei de asediu întreținerea trupelor cade în sarcina locuitorilor teritoriului respectiv. Oficerii și suboficerii sub durata stărei de asediu capètă plată duplă.

La caracterisarea crisei din Serbia va contribuì și împregiurarea, că în sensul nouei legi militare s'au luat armele dela milițiele poporale de până acum, ceea ce nu s'a făcut fără oare-cari turburări: Mai cu seamă în cercul Zajesar s'a opus oamenii formal ceea ce avu de resultat proclamarea statariului preste întreg cercul.

Frumoase simptoame de pace. Cunoascem prea bine starea de lucruri din Serbia și nu ne facem ilusiuni despre stabilitatea lucrurilor de acolo.

În camera României s'a făcut interpelare despre întêmplările din pasul Vulcan. Ministrul Brătianu respunțând la interpelare, țice că afacerea n'a fost atât de acută, după cum s'a înfățișat prin țiare. Dintr'altele ancheta esmisă va lumina lucrul

Parlamentul Franciei a trecut la ordinea țilei peste afacerea Tonkingului. Se pare, că și aceasta afacere se va deslega prin *„ultima ratio“* — tunuri. Guvernul engles își pune la aparență toată silința pentru complanarea acestei afaceri pe de o parte ear pe de alta anunță pe supușii sêi din China despre nesiguranța, la care vor fi espuși.

Resultatul de până acum al afacerei Tonkingului este retragerea ministrului francez pentru esterne Challemar Lacour, și înlocuirea lui prin ministrul president Ferry.

În Germania se joacă oamenii cu dynamit. În casarma regimentului Nr. 1. Alecsandru din Rusia, s'a întêmplat Sâmbăta trecută o esplosiune, care ține poliția în mare ferbere.

Cercetarea se ține în secret.

„G a z e t a T r a n s i l v a n i e i“ în diversele sale din Nr. 124 vorbesce într'un limbagiu al seu propriu de oare-cari mesuri polițiale, cari s'ar fi luat pentru siguritatea personală a Escelenției Sale metropolitului nostru la rentornarea sa în sêptêmâna trecută dela Budapesta. Sûntem autorisați a dechiara în interesul adevêrului: că toate coniecturile mistificătoare din acea notiță, de asemenea și asertul ei grosolan, că „reședința metropolitană este păzită țiua și noaptea de poliție“ sûnt născocituri tendențioase, demne de politica „Gazetei.“

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Sibiiu, în 24 Octomvre st. v. 1883. „Omul este o ființă socială“, a țis cel mai mare cunoscêtor de oameni, Aristotel. Această caracteristică firească i determină toate faptele lui; el fuge de singurătate, își caută tovarăși, oameni ce consimt cu el; — formează societăți cu aceștia spre ajungerea unui scop comun; și cu cât mai mare e interesul ce-l arată un individ sau o seamă de indivizi către aceste societăți, cu atât mai demn este acel individ sau aceea seamă de indivizi — căci lucră f i r e s c e, ear cine lucră firesce, resplată bună va avè. Deci luându-ne la rătuială pe noi înșine nu putem să nu regretăm în câtva prea puținul interes, ce-l arătăm noi românii către instituțiunile, cari conduc destinele noastre culturale. Vor fi și c a u s e, dar s c u s e de sigur mai multe. Însè *„ad rem“*. Eri în 23 Oct. își-a ținut despărțêmêntul al III al Asociațiunei transilvane cu centrul din Sibiiu adunarea sa generală din acest an în comuna P o p l a c a, o comună curat românească, cu aproape 2000 de suflete. Mărturisind sincer am fost frapați, ba dureros atinși, când vêdurăm asistând abia vre-o 15 oameni — din acest mare și materialmente avut punct al despărțêmêntului nostru — la adunarea generală. Dl Director al despărțêmêntului, Dr. Ilarion P u ș c a r i u deschise ședința la oarele 12 și ¼ prin o cuvêntare ocasională, făcênd în scurt istoricul asociațiunei și a r ê t â n d, scopul ce l urmăresce această instituțiune. *) Alegêndu-se de notar al ședinței dl Mateiu V o i l e a n u se dă cetire raportului presentat de comitet. Din acest raport am aflat despre salutara activitate a comitetului, ce a procurat o mulțime de cărți pre seama bibliotecelor sătene înființânde în acest despărțêmênt. Tot odată adunarea generală a însărcinat comitetul a presenta în fie-care an rapoarte detaiate despre starea bibliotecelor sătene. În fine comitetului i se dă absolutoriul.

Ce privesce cele materiale adunarea a avut un succes considerabil. Suma încasată se urcă la 173 fl. 50 cr. Onoare celor puțini, cari au fost de față; onoare preoților din Poplaca, demni de a lor chemare! Cât s'ar fi putut face, de s'ar fi presentat mai mulți la această adunare!

Purcedênd la alegerea comitetului pe trieniul următor sau ales prin aclamațiuni entusiastice de director al subdespărțêmêntului Rev. D. protosincel Dr. Il. Pușcariu; de membrii în comitet domnii: Visarion Roman, director de bancă; Dr. I. Moga, medic; Corneliu Tobias, protonotariu comitatens; Stefan Stroia, vicenotariu comitatens; Radu Balaș, amploiat de bancă; Georgiu Dima, prof. sem; Dumitru Comșa, prof. sem.; Mateiu Voileanu, redactor prov al „Tel. Român.“

Bugetul s'a votat în chipul următor: Din banii încurși dela membrii ajutători se destină 100 fl. pentru bibliotecile sătene, 20 fl. pe seama biroului, ear restul să se depună la casa centrală.

La propunerea dlui M. Voileanu adunarea decide de a se ține viitoarea adunare generală a despărțământului în A v r i g. În fine mai cetì tot Dl Voileanu o disertațiune despre starea economică a poporului nostru, și regresul pe acest teren la noi Românii. Dl Voileanu fu ascultat cu viuă atențiune secerând prelungite aplause.

Nemai avênd adunarea gen. mai multe puncte de discutat, ședința fu încheiată printr'o vorbire de mulțămită și recunoscințe a presidiului și un *„vale“* din partea comunei Poplaca, rostit de dl învățător S u c i u.

După cele spirituale urmară celelalte.

La prândul comun dat la fruntașul comunii G o ț a, ne am putut convinge că culina noastră națională poporală, deși n'are un *„menu“* de țeci de plese, dar are bucăți alese bune, cari ar putè face onoare ori cărei bucătării orășene. La masă se înțelege a urmat un toast pe celălalt. Rev. Dr. Pușcariu a toastat pentru comuna Poplaca și fruntașii

*) Evangelia ne învață altfel: „Iubiți pre vrășmașii voștri, faceți bine celor ce vê asupresc pre voi.“ În acest sens în ce privesce iubirea n'am putè subscrie cele țise de autorul acestui articol. Red.

*) Frumoasa cuvêntare a domnului director al despărțêmêntului, Dr. Ilarion Pușcariu, o publicăm în Nr. viitoriu. Red.

— A! răbdare, răbdare, fêtu-meu, respunse advocatul tot căutând un ascunțiș pentru epistolele prețioase. Eu nu ți o pot spune încă. Eu am o siguritate, sûnt douè-țeci și patru de oare, o siguritate de instinct, de raționament; însè îmi trebue dovedi, și aceste n'ajung. Trebue să le găsesc... Unde? cum? Lasă-mè să gândesc... dacă pot! căci lucrurile merg atât de încurcate, încât îți poți perde capul... Sûnt hârtii de ascuns, Stenson e în pericol... doară și noi! Totuși... A! da. stăi Cristiane, de așì sci de bună seamă, că ei te vreau pe Dta, așì sci positiv cine ești.

— E ușor a afla intențiunile, ce le supui baronului. Eu o să ies, ca și când n'ar fi nimic, să merg la representanțe, și, de mè vor ataca, precum sûnt eu astădi bine armat, să cerc a face pe adversarii mei să mărturisească.

— Eu cred în adevêr, țise dl Goefle, după ce isbutise în sfêrșit a ascunde scrisorile, că este mai bine a risca o întêlnire periculoasă pe lărgimea lacului decât să așteptăm aici până ce ne vor ataca. Sûnt deja nouè oare; la opt era să fim în castel! Și nu vine nimenea să ne întrebe, pentru ce ne întârțiem. Ciudat lucru! Stăi, Cristiane! Plină-ți este pușca? iea-o: eu o să iau spada mea. Eu nu sûnt nici un Ercule, nici un spadasin; însè odinicară m'am sciut servì de dênsa, ca și ori care alt student, și de ne vor ataca, eu n'am să mè las să mè junghie ca pe un viței! Promite-mi, jură-mi că vei fi precaut, altceva nu cer dela Dta.

— Eu promit, respunse Cristian, vină.

— Dar blăstămatul acesta de băiat a adurmit acì jucându-se, ce să facem cu el?

— Du-l în patul sêu, domnule Goefle; pe el nu-l caută nimenea, cred!

— Dar ei ucid pe un copil care țipă, și acesta va țipa, îți țic, când l'a deștepta vre o față necunoscută.

— Ei bine, ce drac să facem cu el? Să-l luăm cu noi? Nimic mai ușor, dacă n'o să întêlnim oameni rêi; dar de va fi să ne batem, el ne va sta în cale.

— Bine țici, Cristiane; e mai bine să-l lăsăm în patul sêu. De se vor spiona mișcările noastre, se va sci, că noi ne-am dus și nu vor întra aici. Pădesce numai ușa. De astă dată n'avem să facem cu dl Nils multă învălmășală; el va dormì îmbrăcat.

XVII.

Dl Goefle abia puse pe camerierul sêu în pat pre când chiemă pe Cristian.

— Ascultă! îi țise el. Vine cineva spre odaia noastră. Bate la ușe.

— Cine-i? țise Cristian gătindu-și pușca și punêndu-se înaintea ușii din odaia pădițorului, ce da, precum se scie, în galeria interioară a curții.

— Deschideți, deschideți, noi sûntem! respunse în limba dalecarliană un glas dur.

— Cine voi? țise dl Goefle.

Și după ce nu respunse nimenea, Cristian adăogì;

— Vi frică să vê numiți?

— Dta ești, domnule Waldo? respunse apoi o voce blândă și tremurătoare.

— Margareta! esclamă Cristian deschițênd ușa și observând pe tinera contesă împreună cu altă damă tineră, ce o vêduse la bal, dară a cărei nume nu-l mai scia, însoțite de credinciosul domestic Peterson.

— Unde sûnt ei? întrebà Margareta cățênd obosită într'un fotel.

— Cine? De cine vorbești? îi țise el, spăriat de paliditatea și de emoțiunea ei.

— De maiorul Larrson, de locotenentul și de ceialalți militari, rêspunse cealaltă fată tineră, tot așa (fără resuflet) și nu mai puțin emoționată decât Margareta. N'au sosit?

— Nu... Au să vie aici?

— Ei au plecat din castel, sûnt mai bine de douè oare.

— Și... Dvoastră vê temeți, să nu li se fi întêmplat ceva?

— Da, rêspunse Martine Akerstrom, căci ea era; noi ne am temut... Eu nici nu sciu pentru ce ne am neodihnit pentru ei, de oare ce au plecat cu toții împreună; dară...

— Dară pentru cine vê temeți apoi? țise dl Goefle.

www.digibuc.ro

ei, pentru bravii preoţi. Dl. I. Popescu pentru comitetul despărţământului şi preşedintele ei; Dl Stejar pentru femeile române; mai departe Dl Dr. Moga şi M. Voileanu au ţinut discursuri bine simţite cari au fost terminate cu o serie de întreit „sĕ trăească.“ În decursul mesei ne-an surprins prea plăcut esactele declamaţiuni ale domnilor Vasilie Saftu şi Virgiliu Oniţ, elevi ai institutului Andreian, cel dintâi a declamat „*Glasul unui Român*“ de Andreiu Murĕşanu, al doilea „*Groza*“ de Vasile Alecsandri. Se înţelege de sine, că n'au lipsit nici indispensabilele cântări, începênd seria domnul Dima cu „*Mugur mugurel*“, căreia au urmat celelalte multe.

Era aproape de şease oare seara, când societatea se sculă dela mese şi se depărtă cu adio la revedere în Avrig.

Deci la revedere în Avrig!..

Polifem.

O scrisoare în interesul istoriei naţionale.

Atragem atenţiunea cetitorilor foaiei noastre asupra scrisoarei următoare, pe care am primit-o în limba germană dela învĕţatul profesor din Prag'a filo-românul Dr I. L. Pic:

„Ocupându-mĕ de un şir de ani cu istoria Europei orientale, fui silit a'mi îndrepta atenţiunea şi asupra istoriei mai vechi române din causă, că din timpurile cele mai vechi istorisesce cunoscute destinele Românilor au fost strîns legate cu destinele Slavilor meridionali şi orientali, precum şi posiţiunea Românilor din Ungaria a fost omogenă cu posiţiunea Slavilor ungureni, aşa, că o pertractare unitară a amĕndurcr popoarelor a fost o urmare necesară a legăturii istorice şi a omogenităţii dreptului de stat. Firesce, lipsa de isvoare positive istorice despre istoria cea mai veche a românilor a fost un rĕu, care tot-de-odată fu causa, că se născură atâtea teorii nouĕ despre aceasta temă, care mai mult încurcară obiectul cestionat, decât au contribuit la lămurirea lui, dar şi pentru scriitorul acestor rênduri a fost o pedecă, care firesce se putea încungiura, dară nu delătura. Deşi resultatele argumentaţiunii indirecte au scos la iveală multe argumente positive, ba chiar neresturnabile, totuşi mai sûnt astăḑi încă destui necredincioşi, cari sau din cause uşor de priceput naţionale, sau în urma scrupulelor scientifice, neagă adevĕrul luminat sau îl trag la îndoială, şi de aceea este necesariu, de a afla un argument mai pipăit pentru stabilirea sau descălecarea cea mai vechie şi pentru continuitatea românilor la nordul Dunării. Scriitorul acestor rênduri în călĕtoria sa ultimă scientifică prin ţĕrile române şi-a dat toate silinţele, de a afla în mânăstirile cele vechi şi în deosebitele colecţiuni de cărţi, sau o cronică bulgărească, care îndeşert au căpătat-o, Slaviştii în peninsula balcanică, sau vieţi de ale sânţilor şi regilor bulgari, unde s'ar putè afla de sigur vre-o scire positivă despre Români, după cum scim positiv din cronica bulgărească a lui Paisia: dar a fost speranţă deşartă, şi cele căutate de a abia se vor putè afla vre-odată. Mai rĕmâne după convingerea lui numai un singur drum, pentru a găsì argumentul dorit, adecă de a striga morţii din morminte, ca sĕ mărturisească despre trecutul poporului român.

Sĕ nu i se împute scriitorului acestor rênduri tendenţe sacrilege, că voiesce sĕ tulbure odihna reposaţilor. Nu, din contră ei sĕ documenteze adevĕrul şi adevĕrul este un lucru sânt, cu atât mai sânt, că atinge trecutul unui popor întreg, un trecut care i se dispută acestui popor.

Firesce va fi cam greu, de a arĕta mijloacele şi căile potrivite pentru scopul acesta.

Grecii vechi aveau, după cum se scie, un mijloc probat de a cita umbrele reposaţilor din infern prin anumite sacrificii, şi spiritiştii din ḑiua de astăḑi 'şi au formulele lor, prin care provoacă spiritele, ca sĕ vorbească ... dar amĕndouĕ aceste recepte în casul nostru puţin ne ajută, fiindcă nouĕ ne trebue un Român neaoş din secolul III—XIII, pe care sĕ-l putem pipăì şi care cel puţin pentru cei iniţiaţi ar vorbì o limbă înţeleasă. Drumul care duce la scopul nostru ni-l poate arĕta numai archeologia din evul mediu.

În regiunea Carpaţilor orientali, unde trebue căutat la patria primitivă a poporului român actual, s'a cultivat archeologia binişor, numai cât s'au luat din nenorocire în consideraţiune pe de o parte numai perioda cea mai veche daco-română, ear pe de altă parte s'au considerat mai de aproape perioda posterioară a evului mediu (începênd cu secolul al XIII.) Spre scopul nostru vom călca pe un teren al acestei sciinţe, care până acum n'a fost mai nici decum atins şi pe care vor fi multe greutăţi de învins şi se va cere multă precauţiune. Această împregiurare nu trebue sĕ ne descuragieze nici decum, din contra ea reclamă o sinceră conlucrare a tuturor acelora, cari au causă de a se interesa de trecutul poporului român.

Unicul lucru positiv, pe care îl putem pune în fruntea cercetărei noastre, este tesa simplă; că, Românii, dacă au locuit din secolul III—XIII în munţii Carpaţi, cum avem cuvinte de a presupune cu toată siguranţa, atunci trebue sĕ fie acolo şi înmormêntaţi şi prin urmare osĕmintele lor trebue sĕ fie acolo până în ḑiua de astăḑi. Mai greu este firesce, de a se arĕta, că unde şi cum s'ar putè căuta remăşiţele celor reposaţi de atâta vreme, căci în privinţa aceasta n'avem nici o esperienţă la dispositiune, de oare ce această parte a archeologiei până acum nu s'au considerat mai de aproape.

Dacă dar trebue sĕ începem cercetările noastre din începutul începuturilor, vom face bine, sĕ luăm în consideraţiune posibilitatea arderii şi înmormêntării cadavrelor la Românii cei vechi şi după aceea sĕ cercetăm, dacă s'au ivit din întâmplare unde-va osĕminte omenesci sau cenuşe cu hărburi. Aceasta firesce se poate întêmpla în deosebite moduri. După o ploaie torenţială, poate, că apa sĕ spele pământul şi în chipul acesta sĕ se desgroape cele ce se află în pământ. Sau când smulge viscolul arborii din rădăcină, s'au când taie oamenii arborii vechi, se poate întêmpla, ca cele ascunse sĕ easă la lumină. Când se pun fundamente la case sau alte edificii, poţi sĕ dai de câte ceva, şi de multe ori când se fac drumuri şi căi ferate, cu care ocasiune trebue sĕ se scormonească distanţe mai mari de pământ, poţi da foarte lesne de lucruri archeologice. De oare-ce sûntem constrînşi se ne călăuzim de astfel de întêmplări, spre a putè face cu succes scrutaţiuni, va fi mai cu seamă problema noastră de a întreba pe oamenii mai bĕtrâni de pe la sate, de cumva îşi aduc aminte, că s'au aflat undeva oase omenesci, sau cenuşe cu hârburi şi cu deosebite alte lucruri. Aceasta ar putè-o face mai bine şi mai lesne dnii preoţi, de oare ce dênşii cunosc mai bine pe oamenii de prin sate şi vin mai des în atingere cu ei.

De cumva printr'o întêmplare norocoasă s'ar afla o îngropătoare preistorică (în timpurile cele vechi se îngropau morţii unii lângă alţii, ca şi astăḑi), s'ar putè încerca deocamdată de a se deschide unul sau douĕ morminte spre o prealabilă orientare pentru o scrutare specialistă, ceea ce nu este lucru tocmai aşa de greu, pentru că cei vechi nu îngropau morţii aşa de adênc şi, ceea-ce se poate face simplu, săpându-se o bucată de loc. Cu această ocasiune trebue sĕ se bage de seamă la construcţiunea mormêntului şi la posiţiunea oaselor mortului şi mai cu seamă la aceea, ca sĕ se scoată şi sĕ se păstreze toate, câte s'au aflat la mort şi lângă mort sau eventual în urna cu cenuşă. În privinţa aceasta este s. e. dintre oasele omenesci mai cu seamă de însemnătate craniul (căpăţîna, scăfălia), pentru că după craniu se poate determina rasa, de care s'a ţinut cel îngropat. Lucrurile de bronz şi de fer sûnt de un interes şi mai mare, pentrucă acestea, ca şi sculele noastre, erau supuse modei, şi, fiindcă se făceau mai cu seamă în părţile de miaḑă ḑi, în fabrici mai mari şi se importau, se poate determina adese-ori din făptura acestor obecte şi epoca, în care s'au făcut şi s'au purtat. Foarte însemnat este obiceiul păstrat de români până în ḑiua de astăḑi, de a pune lângă mort în cosciug, sau în groapă un ban, care împregiurare mai uşor poate determina timpul, când s'a îngropat mortul, şi aceasta cu atât mai vêrtos, că avem causă, de a presupune, că afară de timpurile cele furtunoase ale emigraţiunei popoarelor încă mai esistă legătura cu Sudul şi prin urmare au putut sĕ circuleze pintre oameni monete şi din seculul al III până la al XIII. La toată întêmplarea putem conta pe aceea, că în mormintele cele vechi românesci vom afla ceva, de oare-ce Românii chiar în cântecul Nibelungilor sûnt descrişi ca ostaşi bogat împodobiţi (ceea-ce conglăsuesce cu împrejurările posterioare) şi ca toţi ostaşi sau resboinicii, de bună samă tot deauna se îngropau cu podoabele şi armele lor.

Ce se atinge de întrebarea: în care ţinuturi s'ar putè afla mai cu înlesnire lucruri relative la obiectul acesta?. . . de asemenea ar fi posibile oare cari presupuneri. Din determinarea relaţiunilor posterioare ale poporului român scriitorul acestor rênduri a venit la conclusiunea, că populaţiunea cea vechiă a Daciei, care în ḑilele lui Aurelian n'a putut trece peste Dunăre — astăḑi pot ḑice pe basa tipului populaţiunei ţerilor române: Români şi Neromâni, Daci romanisaţi — la invasiunea Gotilor, cari pustiau toate, au fugit în munţi, unde de fric'a cea mare, ce ii cuprinsese, au remas până în perioda Slavilor. Că atari ţinuturi muntoase pe basa tipului populaţiunei şi pe basa studiilor istorice s'ar putè *indica de o parte munţii Banatului* până la munţii Bihariei cătră meaḑă-noapte ear spre resărit poate până la Făgăraş şi de altă parte partea nordică a Transilvaniei şi Maramurĕşul. În aceste ţinuturi muntoase trebue sĕ se afle şi mormintele cele mai vechi ale românilor. (Românii încep după căderea Daciei.) După analogia Macedo-Românilor, despre cari avem sciri detaiate din suta a XI-a locuinţele românilor trebue căutate parte în văile cele aparate şi neacesibile din munţi, parte în poeni, dară aici mai puţin stabil decât în văile munţilor.

— Pentru Dta dle Goefle, pentru Dta, respunse Margareta cu vivacitate. Noi am aflat că D-voastră sûnteţi aici în mare pericol. Dvoastră nici nu sciţi nimica? Dară totuşi vĕd, că sûnteţi armaţi? Aţi fost atacaţi?

— Încă nu, respunse dl Goefle. Dvoastră sciţi dară că o se fim atacaţi?

— O da, prea bine scim!

— Cum şi eu sunt amenințat? replică dl Goefle fără vre o intenţie malicioasă. În adevĕr, dragă domnişoară; Dta scii aceasta? foarte ciudat!

— Eu nu sciu tocmai de bună samă, ḑise Margareta, a cărei paliditate dispăru de odată şi privirea evitară ochii lui Cristian.

— Apoi, replică dl Goefle fără a voì sĕ observe confusiunea tinerei fete, după el, tocmai după el umbla?

Şi el arată spre Cristian: Margareta însĕ se încăpăţîna a nu se uita la dênsul şi a nu-l numì, ce n'o împedeca a rĕspunde:

— Da, da, după el, domnule Goefle. Ei vreau sĕ-l delăturezeˑ

— Maiorul şi amicii sĕi sciu de aceasta? Pentru ce nu vin?

— Ei sciu, ḑise Martina, şi, de oare ce nu vin, vor fi făcut şi ei ca noi, s'or fi rătăcit prin negura, ce tot creste.

— Dvoastră v'aţi rătăcit prin negură? ḑise Cristian emoţionat de îngrigirea generoasă a Margaretei.

— O! nu multă vreme, rĕspunse ea: Peterson e din localitate, şi a găsit iute calea; însĕ domnii aceştia trebue că au schimbat un ţĕrm de lac cu celălalt.

— Sĕ punem o luminare pe fereasta din sala ursoaicei, ḑise dl Goefle, ca sĕ se poată orienta.

— A da! ḑise Peterson, ei n'o vĕd ca şi cum nu vĕd stelele.

— Tot una, sĕ cercăm, ḑise Martina.

— Ba nu, draga mea, rĕspunse Margareta, şi ucigaşii s'au rătăcit pe semne, fiindcă n'au venit încă. Sĕ nu le ajutăm a ne găsì înainte ce domnii oficeri...

— Domnii oficeri vor fi bineveniţi de bună seamă, replicà dl Goefle; dară, noi sûntem aici trei bărbaţi, bine armaţi; eu cunosc pe Peterson el e voinic... Şi apoi, scumpe domnişoare, unde aţi vĕḑut pe ucigaşii?

— Spune, Martino, ḑise Margareta, spune ce am auḑit!

Da, da, ascultă, domnule Goefle, replicà Martina, luând un aer important, drăgălaş şi totodată sincer. Sûnt douĕ oare... poate douĕ oare şi jumĕtate, tinera lume din castel, cum ne numesc pe noi acolo, se juca ascunḑêndu-se în edificiile dinpregiurul castelului nou. Eu eram cu Margareta şi cu locotenentul; noi trasem la sorţi, şi fiind nu mai noi amĕndouĕ ne era frică a merge prin coridoarele întunecoase şi prin diferitele ce nu le cunoseam; ne trebuia un cavaler, ca sĕ ne însoţească! Locotenentul nu cunoscea ca şi noi partea castelului unde ne azardasem. E atât de mare. Noi trecusem o galerie lungă deşartă şi coborîsem din întêmplare pe o scară mică întunecoasă Locotenentul mergea cel dintâiu, şi, negăsind nimic, unde ne-am fi putut ascunde bine, el înaintase mereu, de şi nu mai vedeam mai nimic, şi începusem deja sĕ ne temem că o sĕ cădem într'un abis, pre când el ne ḑise:

„— Acuma sciu unde sûntem, lângă turnul ce servesce drept temniţă. Nu sûnt prinşi, căci iată uşa deschisă. Dacă întrăm în temniţe, vĕ stau bine că vor avĕ multă osteneală până ne vor găsì.

„Dară ideia a ne coborì în suterane aşa mari şi grozave, făcu Margaretei frică.

„— Nu, nu, sĕ nu mergem mai încolo, ḑise ea; sĕ rĕmânem lângă întrare. Iată o mică adâncătură marcată cu scânduri, sĕ rĕmânem aici şi sĕ nu mai vorbim; ca sĕ nu ne auḑă ceialalţi.

„Noi făcusem după voia Margaretei; abia ascunşi, am şi auḑit venind; noi am creḑut că sûnt ear soţii nostri ce ne au dat de urmă-ne am reţinut de a ride şi chiar de a respira. Apoi am auḑit vorbele ce am sĕ ţi-le spun. Erau doi bărbaţi cari ieşeau din turn şi mergeau prin galeria ce tocmai o percursem noi. Ei vorbeau încet, după ce trecuseră de noi ei au ḑis:

(Va urma).

www.digibuc.ro

O demarcaţiune mai precisă a acestor vechi locuinţe ale românilor s'ar putè efeptuì şi prin încercarea de a determina limitele acelui teritoriu, pe care slavii după restimpul Hunilor l'au aflat gol şi părăsit, şi îl folosiră spre descălecare, ceea ce se poate constata cu siguranţă din numirile slavice ale satelor, riurilor, păraelor, munţilor, văilor etc., care s'au păstrat până în ḑiua de astăḑi. Aceasta astăḑi nu mai este cu putinţă nici chiar avênd la'n-demână harta statului maior austriac, de oare ce din partea autorităţilor ungureşti multe locuri au căpĕtat alte numiri. De aceea ar fi de mare folos, dacă s'ar întreba oamenii cei mai esperţi şi ş'ar nota, ce numiri slave se află înlocul acesta sau acela (să se însemneze numelele locului şi al cetăţei celei mai de aproape) pe lângă cele românesci, nemţesci şi ungureşti. Tot aşa de însemnate pentru esplicarea periodei, despre care e vorba, sûnt festivităţile (serbătorile) poporale naţionale, care se ţin pe vêrful unor munţi înalţi. Scriitorul acestor rênduri a fost de faţă la asemenea festivitate pe muntele Ciahlĕu, unde, ce e drept, se juca numai hora, dar auḑi că se ţin festivităţi la Sinaia, în Haţeg, pe Gaina şi în munţii Bihariei asemenea şi festivitatea populară românească din Braşov, fără de a putè căpăta totdeauna deslușirile necesare. Ar fi de mare interes şi de mare folos pentru istoriă, dacă şi în privinţa aceasta ar fi cunoscuţi câţi-va munţi, pe cari se serbează festivităţi populare române, arătându-se datul şi în ce se cuprinde festivitatea.

De mare însemnătate pentru relaţiuuile istorice vechi ale poporului român sûnt şi tradiţiunile vechi populare şi vederile, care s'au conservat sute de ani şi diferesc de vederile actuale. Astfel scriitorul acestor rênduri, când se suì pe Peatra mare, auḑì dela un bĕtrân din Dîrstele Braşovului, pe lângă definiţiunea îndatinată ţeara Bârsei şi „ţeara Oltului“ o definiţiune frapantă a conceptului Ardeal, după care numai Transilvania meridională s'ar numì astfel. Cetăţile Sighişoara, Mediaş, Sibiiu, Belgrad, Haţeg se află în Ardeal; Murĕş-Oşorheiu, Clujul, Bistriţa sûnt în Ungurime, ḑise Ciceronele meu, care cunoscea şi o secuime, dar despre un pământ săsesc sau despre un pământ crăesc, ca un întreg, nu scia nimica. Din contră mi se spuse de către dl dl prof. S. terminul Săsime, pe care'l auḑise dela un ţĕran din Valea Haţegului; şi ar fi interesant a se scì, că anume terminul Săsime se aude în gura poporului prin ţinuturile învecinate cu Sasii regulat sau numai ici colea. Mie nu mi-a succes să aflu un săteau bine cunoscut cu întreaga ţeară şi de aceea nu mi-a fost cu putinţă de a confirma sau de a resfrânge spusele cele dintâiu prin altele. Aceasta numai am aflat-o confirmată de câte-va ori, că Ungurimea se împarte şi se distinge din partea Românilor şi chiar şi din partea Ungurilor în Salagiu şi Câmpia. Sciri mai precise din deosebite ţinuturi, dându-le însĕ sătenilor bună pace, ca să spună ei de maganul lor, unde se află cutare şi cutare cetate fără a-i influinţa în nici un chip cu privire la împărţirea Transilvaniei şi anume cu privire la conceptele Ardeal, Săsime (şi de o ţeară a Haţegului am auḑit) cu privire la ţinutul Bistriţei precum şi cu privire la ţinuturile române din Ungaria (Maramureş, Zarand) ar fi de mare interes istoric.

O altă întrebare interesantă pentru istoria poporului român ar fi diversitatea espressiunilor pentru obiecte, cari sûnt necesare pentru viaţa ḑilnică în limba poporului din Ardeal, din Muntenia, din Banat de o parte, din Moldova, şi poate din Maramureş de altă parte. Această deosebire ar arăta desvoltarea biturcată a naţionalităţii române, biturcaţiune şi istorice cunoscută, dacă, şi până unde se estinde spre sud această diferenţă în Ardeal şi în Biharia ceea, ce se poate erua numai prin cunoscinţa locală a poporului. Afară de lucrările archivalice s'ar mai putè pomenì multe despre tipul poporului, despre caracterul, despre datinile şi obiceiurile lui, mai departe despre povestile şi cântecele poporale, ear cu privire la archeologiă despre lucrurile din întêmplare aflate. Pentru astădată însĕ mĕ mulţămesc cu cele atinse, aşteptând să vĕḑ, ce rĕsunet vor afla cuvintele mele între patrioţii români.

Sûnt lucruri, unde unul singur poate lucra destul de bine şi 'şi poate aduna câte ceva; dar sûnt şi lucuri, unde unul singur, fiind lăsat întêmplărei, poate să se trudească toată viaţa fără să poată ajunge la scopul dorit. În astfel de lucruri însĕ — şi de aceasta clasă se ţine anume adunarea materialului pentru periode necunoscute ale istoriei naţionale — trebue să se intereseze mulţi, mulţi trebue să adune, trebue să fie un loc central, unde să se concentreze cele de mulţi adunate, pentru ca pe urmă o mână abilă se le cearnă, să le esamineze şi prelucreze. Un astfel de loc central ar fi firesce o asociaţiune istorico-archeologică, care de bună seamă, îndată ce se va arĕta oare-care mişcare în sensul acesta, se va şi înfinţa. Până atunci însĕ totuşi s'ar putè alege un loc central provisor, unde să se trimită toate rapoartele respective, arătându-se din partea trimiţĕtoriului locul, unde s'a găsit ceva şi cine au aflat. Un astfel de loc provisoriu central ar putè să fie biroul „Asociaţiunei transilvane“, sau vre-una din gazetele române ardelene.

Praga 30/18 Septemvre 1883.

După „G. T.“ *Dr. I. L. Pic.*

Varietăţi.

* (Cutremur preste cutremur) Pre semne ne apropiem de sfêrşitul lumei. Cutremur preste cutremur din tot locul. Agram, Ischia, Java şi acum de nou localitatea Cesme din Turcia, sûnt tot atâtea jertfe vii ale calamităţilor naturale ale cutremurului. Ce privesce cutremurul din Cesme eată ce scrie „Deutsche Zeitung“: „O depeşe din Cesme anunţă că până Mercuri seara au fost scoase 120 de cadavre de sub dărîmăturile a opt sate mici din apropierea acestui oraş şi pe fiecare oară se scot nouĕ jertfe la lumină. În acelaşi district au fost găsite peste 350 persoane rănite şi mutilate. Prin interiorul satelor desgroparea cadavrelor se face cu mult mai greu. După o esaminare superficială numai, au fost descoperite 35 cadavre, dar se crede că sub ruine trebue să se afle un numĕr cu mult mai mare. Vor trebuì să treacă câteva săptĕmâni mai nainte de a se putè completa lista morţilor. Nu departe de Alatza se pare, că pământul s'a deschis şi ear s'a închiş, după ce a înghiţit mai întâiu câteva sate mici. În acelaş district s'a întêmplat şi o alunecare de pământ, prin care multe case au fost mişcate din loc.

* (Foc.) Ĕri seară între 8—9 oare o mână reutăcioasă a pus foc într'o gireadă de fên din grădina archiepiscopiei noastre din *strada Schewiss*. La alarmul de foc bravii nostri pompieri a făcut toate celea posibile pentru localisarea focului, cea ce li-a şi succes. Fênul arde şi în aceste momente, neputêndu se înneca focul pe deplin. S'au aflat în faţa locului două obiecte; cari formează *corpus delicti*, şi dovedesc fără îndoială, că cel ce a pus focul aparţine classei inteligente. Lucrul e în mâna poliţiei locale.

Loterie.

Sâmbătă 3 Noemvre n. 1883.

Viena:	5	12	88	63	20
Timişoara:	24	8	65	28	22

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 3 Noemvre n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	119.70	119.50
Renta de aur ung. de 4%	86.95	86.95
Renta ung. de hârtie.	85.50	113.—
Împrumutul drumurilor de fer ung.	98.75	138.—
Datorie de credit austr	279.—	279.—
Acţiuni de stat austriacă în argint.	79.40	79.25
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.80
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.75	78.80
Acţiuni de bancă de credit ung.	840.—	278.50
Sorţi de regularea Tisei	109.50	109.75
Galbin	5.71	5.71
Napoleon	9.55	9.55
London (pe poliţa de trei luni)	120.15	120.15

Nr. 307. [591] 1—3

CONCURS.

Spre întregirea postului de învĕţător la scoala română greco-orient. din Furşoara, se escrie concurs cu terminul până la 6 Noemvre st. v.

Cu acest post este împreunat un salar de 150 fl. v. a. cuartir şi 4 orgii de lemne, din care are a se încălḑì şi scoala.

Doritorii de a ocupa această staţiune au a'şi aşterne petiţiunile lor până la terminul indicat instruite conform legilor în vigoare, oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei.

Gurasada în 19 Octomvre 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial, oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Iliei murĕşane.

Alesiu Olariu m. p.,
adm. prot.

Nr. 4258 Scol. [592] 1—3

CONCURS.

Din fundaţiunile archidiecesane au devenit vacante următoarele stipendii:

1. Două stipendii din fundaţiunea „Francisc-Jesefiană“ à 100 fl. pentru ascultători la vre-o academiă (universitate) din patriă.

2. Un stipendiu din fundaţiunea Ecaterina Raţ à 30 fl. pentru ascultători de preparandiă (pedagogi.)

Spre conferirea acestora se escrie concurs cu termin până la 10 Noemvre st. v.

Concurenţii au de a legitima cu acte oficiale:

a) Că sûnt români de religiunea orientală-ortodocsă.

b) Că sûnt lipsiţi de mijloacele materiali spre continuarea studiilor.

c) Că frecuentează studiile de categoria prescrisă cu succes bun.

d) Că sûnt deplin sănătoşi.

Sibiiu 20 Octomvre 1883.

Din şedinţa consistoriului archidiecesei gr. or. române a Transilvaniei.

Nr. 359. [593] 1—3

CONCURS.

Pentru reîntregirea parochiei de classa a III-a în comuna Jibert, protopresbiteratul Cohalmului, se escrie concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele sûnt:

a) Folosinţa unei porţiuni canonice stătătoare din 13 jugere 644□° pământ de arat, şi 1 juger 1060□° de fên.

b) Dela 70 locuitori români câte o ferdelă de grâu sau cucuruz; apoi dela 30 familii neorustice câte 60 cr. şi dela 15 neorustici câte 40 cr. de fie-care familie.

c) Venitele stolari obicinuite;

d) Cuartirul deocamdată se va închiria din partea comunei bisericesci.

Petiţiunile concursuale, instruite în sensul legilor din vigoare au a se aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul sus indicat.

Cohalm, 13 Octomvre, 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parochial.

Nicolae Mircea m. p.,
adm. prot.

Nr. 236. [587] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei vacante de clasa a III Cărpiniş în protopresbiteratul Abrudului, se deschide concurs cu termin de 30 de ḑile dela prima publicare a acestuia în „Telegraful Român“

Emolumentele împreunate cu această parochie sûnt:

1. Cuartir în etagiul de sus al scoalei locale.

2. Folosirea cimiteriului, a unei liveḑi de lângă scoală, şi a unui loc de fên din „Valea-Dăroaiei.“

3. Venitul stolar regulat, dela 160 familii, care toate la olaltă, dau un venit anual de 350 fl. care însĕ cu timp se mai poate urca.

Cei ce doresc a competa la această parochie, au de aşi subscerne petiţiunile instruite conform statutului organic şi Reg. pentru parochii la subscrisul până la terminul sus indicat.

Abrud, 11 Octomvre, 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial din Cărpiniş.

Ioan Gall m. p.,
protopresbiter.

Nr. 477. [549] 1—1

Publicaţiune.

Conform §. 124 Regulamentul pentru procedura judecătorească în cause matrimoniale se aduce la cunoscinţa publică, că Preaveneratul Consistoriu archidiecesan, dto 11 Octomvre a. c. Nr. 2409 B, în procesul divorţial dintre Maria Şerban ca actoră şi Nicolae Popoviciu ca inct, ambii gr. or. din Ruşi, a adus sentinţa cu desfiinţarea căsĕtoriei din motivul pribegirei inctului.

Oficiul protopresbiteral gr or. al tractului Sibiiului.

Sibiiu, 23 Octomvre. 1883.

Simeon Popescu,
protopresbiter.

Nr. 277 [582] 2—3

EDICT.

Nicolau Ivan din Vulcan, comitatul Braşovului, a părăsit cu necredinţă de 5 ani pre legiuita sa soţie Iuliana născ. George Neacşu, tot din Vulcan, fără de a se sci locul, unde se află şi de mai trăesce, este prin aceasta citat, ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict să se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la dincontră şi în absenţa lui se va pertracta şi decide procesul divorţial intentat asupră-i de către soţia sa.

Braşov, 30 Septemvre, 1883.

Forul matrimonial gr. or. al protopresbiteratului Branului.

Nr 3874: 1883. civ [581] 3—3

Publicaţiune.

Pentru începerea lucrărilor de pregătire în obiectul de segregare în **Daia (Szász-Danyád)** şi în special pentru regularea representărei, alegerei ingineriului şi pregătirea preliminariului de spese se pune ḑi de pertractare pe **18 Decembre 1883,** la 10 oare înainte de ameaḑi **la casa judelui din Daia,** la care se invită părţile interesante cu observarea, că absenţa lor nu va impedeca ţinerea pertractărei.

Elisabetopole, 10 Octomvre, 1883.

Kelemen m. p.
jude esmis.

Redactor provisoriu: Mateiu Voileanu. Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

www.digibuc.ro